

“ประชาสังคมในเกาะโอกินาวะมีประวัติศาสตร์การต่อต้านรัฐ
นับแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สอง จนกระทั่งถึงปัจจุบัน
รวมเวลากว่า 6 ทศวรรษ นับว่าเป็นประชาสังคม
ที่มีประสบการณ์ในการต่อสู้กับรัฐอย่างต่อเนื่องยาวนาน
และเป็นการต่อสู้กับรัฐที่ได้ชื่อว่าเป็นมหาอำนาจของโลก
ถึงสองรัฐ คือต่อสู้กับสหรัฐฯ และต่อสู้กับรัฐบาลกลางของญี่ปุ่น”

“ญี่ปุ่นอย่างที่เป็น”
ลำดับที่ 2

ประชาสังคม
ต้านรัฐ
ในญี่ปุ่น

เอกสารชุด “ญี่ปุ่นอย่างที่เป็น” ลำดับที่ 2
ประชาสังคมต้านรัฐในญี่ปุ่น

จัดทำโดย โครงการสันติไมตรีไทย-ญี่ปุ่น
(สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย)
ห้อง 608 ชั้น 6 คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ถนนพระจันทร์ แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200
โทรศัพท์/โทรสาร 02-221-2422
เว็บไซต์ www.japanwatch.org
อีเมล JapanWatchThailand@gmail.com

พิมพ์เมื่อ ตุลาคม 2555
ออกแบบ/จัดพิมพ์ บริษัท จี-อาร์ต จำกัด
15 ซอยพื้งมี 15 ถนนสุขุมวิท แขวงบางจาก เขตพระโขนง กทม. 10260
โทรศัพท์ : (66 2) 742 6383 (Auto), (66 2) 742 5823 (Direct)
โทรสาร : (66 2) 311 2544
เว็บไซต์ www.g-art.co.th
อีเมล sales@g-art.co.th

“ญี่ปุ่นอย่างที่เป็น” ลำดับที่ 2

ประชาสังคม
ต้านรัฐ
ในญี่ปุ่น

คำนำ

โครงการสันติไมตรีไทย-ญี่ปุ่นสนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย เป็นชุดโครงการประสานงานที่ก่อตั้งขึ้นจากวิสัยทัศน์ว่าในบริบทโลกสมัยใหม่ ประเทศต่าง ๆ มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดเกี่ยวพันและส่งอิทธิพลต่อกันลึกซึ้งกว้างขวาง ดังนั้นการทำความรู้จักและเข้าใจประเทศอื่น ๆ จึงมีความสำคัญและความจำเป็นมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศสำคัญ ๆ เช่น ประเทศญี่ปุ่น

ญี่ปุ่นมีบทบาทและอิทธิพลต่อโลก ภูมิภาคและต่อประเทศไทยทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมการเมืองและวัฒนธรรม การปรับเปลี่ยนโครงสร้างภายในประเทศหรือบทบาทพฤติกรรมแสดงออกของญี่ปุ่นส่งผลกระทบต่อไทยทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งรวดเร็วรุนแรงและเป็นไปอย่างช้า ๆ การทำความรู้จักและเข้าใจประเทศญี่ปุ่นจึงเป็นประโยชน์ทั้งในแง่ภูมิที่เกี่ยวกับข้อกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาประเทศหรือกำหนดจุดยืนของประเทศต่อญี่ปุ่นและต่อประเทศอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องและในแง่มุมมองการมองมุมกลับเปรียบเทียบบทวนเพื่อเห็นภาพและเข้าใจประเทศไทยที่ชัดเจนมากขึ้นด้วยเช่นเดียวกัน

เอกสารชุด “ญี่ปุ่นอย่างไรที่เป็น” เป็นส่วนหนึ่งของผลผลิตตามเป้าหมายของโครงการฯ เพื่อประมวลข้อมูลความรู้เกี่ยวกับญี่ปุ่นเผยแพร่ในสังคมไทย โครงการฯ มีความคาดหวังว่าสังคมไทยจะได้ประโยชน์จากเอกสารชุดนี้ตามสมควร

โครงการสันติไมตรีไทย-ญี่ปุ่น

สารบัญ

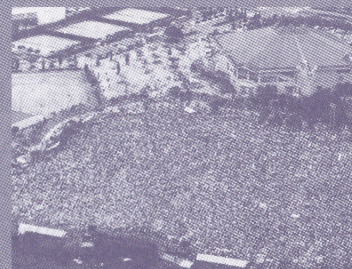
เรื่อง	หน้า
บทนำ	1
การด้านรัฐของชาวโอกินาวะ	2
ปูมหลังจังหวัดโอกินาวะ	2
การด้านรัฐครั้งสำคัญ 3 ครั้งในอดีต	2
ประชาสังคมโอกินาวะด้านรัฐอเมริกันเพื่อชุมชน ทศวรรษที่ 1950	2
ประชาสังคมโอกินาวะด้านรัฐอเมริกันเพื่อ ประชาธิปไตยด้วยอุดมการณ์ชาตินิยม ทศวรรษที่ 1970	4
ประชาสังคมโอกินาวะด้านรัฐอเมริกันเพื่อประชาธิปไตย และสิทธิมนุษยชน ทศวรรษที่ 1990	5
ประชาสังคมโอกินาวะด้านรัฐญี่ปุ่นในการย้ายฐานทัพสหรัฐฯ มาที่เมืองนาโกะ ทศวรรษที่ 2000	6
สรุปกลุ่มเคลื่อนไหวและประเด็นประท้วงต่อต้านฐานทัพสหรัฐฯ	7
กลุ่มสิทธิสตรีและสิทธิมนุษยชน	9
กลุ่มสันติภาพและต่อต้านสงคราม	9
กลุ่มกรรมกร	10
กลุ่มธุรกิจ	10
กลุ่มอนุรักษ์ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	10
พื้นฐานและเงื่อนไขของการแก้ปัญหา	11
รัฐธรรมนูญมาตรา 9 และสนธิสัญญาสันติภาพซานฟรานซิสโก ปี ค.ศ. 1951	11
ความมั่นคงในภูมิภาคและนโยบายเศรษฐกิจ	13
ลักษณะประชาสังคมของญี่ปุ่น	14

เรื่อง	หน้า
บทบาทภาคประชาสังคม รัฐบาลญี่ปุ่น และรัฐบาลสหรัฐฯ	16
กลุ่มต่อต้าน	16
กลุ่มสนับสนุนฐานทัพ	17
เครือข่ายระหว่างประเทศ	18
แนวทางการแก้ไขปัญหาของรัฐบาลญี่ปุ่นและรัฐบาลสหรัฐฯ	18
ข้อสังเกตบางประการของประชาสังคมด้านรัฐในโอกินาวะ	19
ลักษณะของฐานแนวคิดด้านรัฐ 3 แบบ	19
การแทรกแซงของรัฐในประชาสังคม	20
ประชาสังคมคนชายขอบ	20
ความหลากหลายจนไร้ทิศทาง	21
ประชาธิปไตยเป็นพลังของประชาสังคมหรือไม่	21
ประเด็นทางการเมือง ต้องมีแรงผลักดันจากนักการเมือง	21
นักวิชาการมีความเห็นต่อการประท้วงของประชาสังคมโอกินาวะอย่างไร	21
คำถาม-คำตอบ	22
สาเหตุที่ประชาสังคมโอกินาวะไม่สามารถกดดันรัฐบาลญี่ปุ่น	22
ให้เปลี่ยนแปลงนโยบายเรื่องฐานทัพสหรัฐฯ ได้?	
ปัจจัยดังกล่าวเป็นผลมาจากโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม	23
การเมืองหรือไม่?	
พลังด้านรัฐของประชาสังคมโอกินาวะเป็นอย่างไร?	24
เปรียบเทียบประชาสังคมโอกินาวะกับทฤษฎีประชาสังคม	24
บรรณานุกรม	26

“ประชาสังคมด้านรัฐในญี่ปุ่น : กรณีศึกษาการต่อต้านฐานทัพสหรัฐฯ ของชาวโอกินาวะ”

บทนำ

ประชาสังคมในเกาะโอกินาวะ มีประวัติศาสตร์การต่อต้านฐานทัพสหรัฐฯ นับแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สอง จนกระทั่งถึงปัจจุบันรวมเวลากว่า 6 ทศวรรษ นับว่าเป็นประชาสังคมที่มีประสบการณ์ในการต่อสู้กับรัฐอย่างต่อเนื่องยาวนาน และเป็นการต่อสู้กับรัฐที่ได้ชื่อว่าเป็นมหาอำนาจของโลกถึงสองรัฐ คือต่อสู้กับสหรัฐฯ และต่อสู้กับรัฐบาลกลางของญี่ปุ่น ประเด็นในการต่อสู้ตลอดระยะเวลา 6 ทศวรรษมีการเปลี่ยนแปลงไปตามช่วงเวลา คือ ช่วงทศวรรษที่ 1950 เป็นการต่อสู้เรียกร้องเพื่อชุมชนในเรื่องสิทธิในที่ดิน ช่วงทศวรรษ 1970 ต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยและเรียกร้องกลับสู่ภายใต้การปกครองของญี่ปุ่น และช่วงทศวรรษที่ 1990 ต่อสู้เรื่องสิทธิมนุษยชน และในปัจจุบัน ชาวโอกินาวะกำลังขู่ว่าจะเดินขบวนประท้วง ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นประเด็นสำคัญของโลกในปัจจุบันเพื่อต่อต้านการก่อสร้างฐานทัพสหรัฐฯ ในพื้นที่

เอกสารชิ้นนี้ศึกษาการด้านรัฐของประชาสังคมโอกินาวะ โดยใช้กรณีศึกษาการคัดค้านการย้ายฐานทัพจากฟูเนชิมะมาสู่เมืองนาโกะ ในจังหวัดโอกินาวะ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะสะท้อนภาพความสัมพันธ์ระหว่างประชาสังคมกับรัฐของญี่ปุ่นในบริบทประชาธิปไตยและโลกาภิวัตน์ วิเคราะห์ข้อจำกัดและแนวโน้ม และเปรียบเทียบข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นกับทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาคประชาสังคม

การด้านรัฐของชาวโอกินาวะ

ปูมหลังของจังหวัดโอกินาวะ

ที่ตั้งของจังหวัดโอกินาวะแต่เดิมคืออาณาจักรริวกิว มีเอกราชอธิปไตย ไม่ได้ขึ้นกับญี่ปุ่น ยิ่งไปกว่านั้นในศตวรรษที่ 15 เคยส่งบรรณาการให้แก่จักรพรรดิจีน¹ แต่ต้นศตวรรษที่ 17 ถูกยึดครองโดยผู้ครองแคว้นจากคิวชูตอนใต้ และในศตวรรษที่ 19 ภายหลังการปฏิรูปเมจิ รัฐบาลญี่ปุ่นก็ได้อ้างอธิปไตยเหนือดินแดนและตั้งเป็นจังหวัดโอกินาวะในปี 1879²

จังหวัดโอกินาวะประกอบด้วยกว่า 125 หมู่เกาะ เป็นแนวยาวจากคิวชูไปได้หัวน ประกอบด้วยสี่หมู่เกาะใหญ่คือ โอกินาวะ มียาโกะ ยาเอยามะ และเซนกากุ เกาะใหญ่ที่สุดคือโอกินาวะ มีประชากรประมาณ 1.37 ล้านคน³ ไม่ถึง 2% ของประชากรญี่ปุ่นทั้งหมด ความเป็นหมู่เกาะทำให้มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ภาษาหลักคือภาษาญี่ปุ่น แต่มีลักษณะเฉพาะของตนเองที่แตกต่างจากแผ่นดินใหญ่ในญี่ปุ่น ซึ่งในปัจจุบันถูกหลอมรวมกับภาษาญี่ปุ่นมาตรฐานจนคนหนุ่มสาวจำนวนน้อยมากที่สามารถพูดภาษาพื้นเมืองได้ โอกินาวะได้ชื่อว่าเป็นจังหวัดที่จนที่สุดจังหวัดหนึ่งในญี่ปุ่น มี GDP จังหวัดประมาณปีละ 3.6 ล้านล้านเยน ซึ่งประมาณ 0.6% ของ GDP ประเทศ กล่าวโดยสรุปคือ คนโอกินาวะมีสภาพเหมือนชนกลุ่มน้อย และมี "ความเป็นอื่น" มาก เมื่อเปรียบเทียบกับประชาชนญี่ปุ่นทั่วไป อีกทั้งยังไม่สามารถสร้างสรรคมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับญี่ปุ่นได้มากนัก

การด้านรัฐครั้งสำคัญ 3 ครั้ง ในทศวรรษที่ 1950, 1970, และ 1990

ประชาชนสังคมโอกินาวะด้านรัฐอเมริกันเพื่อชุมชน ทศวรรษที่ 1950

ภายหลังการรบแห่งโอกินาวะที่มีพลเรือนเสียชีวิตกว่า 120,000 ชีวิต ทหารอเมริกันและญี่ปุ่นเสียชีวิตรวมกันกว่า 100,000 นาย และญี่ปุ่นประกาศยอมแพ้สงคราม ญี่ปุ่นและโอกินาวะก็ตกอยู่ภายใต้การปกครองของสหรัฐฯ โดยเฉพาะโอกินาวะตกอยู่

1 Tokayoshi Egami, "Politics in Okinawa since the Reversion of Sovereignty," Asian Survey, 34(9) (September 1994): p. 828.
2 Ibid., p. 829..
3 "Okinawa Prefecture," (http://en.wikipedia.org/wiki/Okinawa_Prefecture).

ในการปกครองของสหรัฐฯ มายาวนานกว่า 27 ปี นับจากปี ค.ศ. 1945 ถึง ค.ศ. 1972 ที่กลับคืนสู่การปกครองของญี่ปุ่น

ภายใต้การยึดครองของทหารอเมริกัน มีการจัดตั้งสมาชิกโอกินาวะ และระบบศาลขึ้นในปี ค.ศ. 1946 ตั้งรัฐบาลของหมู่เกาะโอกินาวะ ปี ค.ศ. 1950 และรัฐบาลของหมู่เกาะริวกิว ปี ค.ศ. 1953 โดยมีอำนาจและการทำหน้าที่จำกัด ผู้บริหารงานพลเรือนไม่สามารถดำเนินงานที่ขัดต่อประสงค์ของผู้บัญชาการทหารของกองทัพสหรัฐฯ ได้

ชัยชนะของพรรคคอมมิวนิสต์จีนในปี ค.ศ. 1949 และสงครามเกาหลีในปี ค.ศ. 1950 ทำให้โอกินาวะกลายเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญของสหรัฐฯ กองทัพสหรัฐฯ เริ่มสร้างสิ่งปลูกสร้างถาวรและแสดงเจตนาจะคงฐานทัพไว้ในระยะยาว ในการก่อสร้างฐานทัพถาวรและโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในฐานทัพนี้ จำเป็นต้องใช้ที่ดินจำนวนมาก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ทำการเกษตรของชาวโอกินาวะ

ในปี 1955 กองทัพสหรัฐฯ บนเกาะโอกินาวะครอบครองพื้นที่กว่า 40,000 เอเคอร์ คิดเป็นจำนวน 12.7% ของพื้นที่ทั้งหมดของเกาะ มีเจ้าของที่ดินเดิมถูกขับไล่ออกไปจากพื้นที่ว่า 40,000 ราย⁴ เนื่องจากโอกินาวะเป็นพื้นที่เกษตร เศรษฐกิจหลักของจังหวัดขึ้นอยู่กับการเกษตร ที่ดินและการทำการเกษตรมีความเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตชาวบ้าน การขับไล่เกษตรกรออกจากที่ดินจึงมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตชาวโอกินาวะอย่างมาก

ยิ่งไปกว่านั้น การบุกรุกยึดพื้นที่ของกองทัพสหรัฐฯ ไม่ได้กระทำโดยสันติ แต่แสดงความก้าวร้าวด้วยการใช้รถถังและเครื่องบินโจมตีสิ่งปลูกสร้างของชาวบ้านออกไปจากพื้นที่ที่จะทำการก่อสร้างฐานทัพในรายชื่อไม่ยอมรับข้อตกลงเช่าที่ดิน ที่ชาวบ้านจำนวนมากไม่ยอมรับเงื่อนไขในสัญญาเช่าดังกล่าว ผลของการกระทำดังกล่าว ทำให้ชาวโอกินาวะรวมตัวกันประท้วงและขยายวงกว้างออกไปเป็น "การลุกฮือทั่วเกาะ" ของชาวโอกินาวะ ต่อต้านกองทัพสหรัฐฯ ที่บุกรุกยึดพื้นที่ทำกินของชาวบ้าน

4 Tokayoshi Egami, "Politics in Okinawa since the Reversion of Sovereignty," Asian Survey, p. 829.

5 Ibid.

6 ในวิทยานิพนธ์ของ Tanji อ้างว่ามีการใช้รถถังและกำลังทหารด้วย ใน Miyume Tanji, "The Enduring Myth of an Okinawa Struggle," (Dissertation for the Degree of Doctor of Philosophy, Division of Arts, Murdoch University, 2003), p. 101.

ในปี ค.ศ. 1954-1957 โดยเฉพาะในปี ค.ศ. 1956⁷ เป็นยุคของปัญหาที่ดินระหว่างชาวบ้านกับกองทัพสหรัฐฯ เป็นการต่อสู้ด้านรัฐอเมริกันเพื่อสิทธิในที่ดินทำกินของชุมชนชาวโอกินาวะ และเป็นจุดเริ่มต้นของปัญหาการเมืองเรื่องฐานทัพสหรัฐฯ ในโอกินาวะ ผลของการลุกฮือของชาวโอกินาวะในครั้งนั้น ถือเป็นการลุกฮือที่แสดงถึงการถูกทำให้เป็นคนชายขอบ (Marginalization) ของชาวโอกินาวะ และเป็นหลักฐานถึงความสามารถของท้องถิ่นในการรวมพลังต้านอำนาจปกครอง อีกทั้งยังสร้างวาทกรรมการต่อสู้ของชาวโอกินาวะสืบต่อมาด้วย⁸

ประชาสังคมโอกินาวะด้านรัฐอเมริกันเพื่อประชาธิปไตยด้วยอุดมการณ์ชาตินิยม ทศวรรษที่ 1970

ความขัดแย้งเรื่องการใช้ที่ดินระหว่างฐานทัพสหรัฐฯ กับชาวโอกินาวะจุดชนวนความไม่พอใจกองทัพสหรัฐฯ ในหมู่ชาวโอกินาวะ ประกอบกับความเสียหายในทรัพย์สินและความรู้สึกถูกละเมิดสิทธิสะสมเป็นพลังต่อต้านการปกครองของกองทัพสหรัฐฯ เนื่องจากในขณะนั้น กองทัพสหรัฐฯ ใช้อำนาจวิได้กฎหมายและไม่ให้ความสำคัญกับรัฐบาลของหมู่เกาะริวกิว ชาวโอกินาวะจึงรณรงค์เพื่อเรียกร้องสิทธิพื้นฐานในการใช้ชีวิตของพลเมืองโอกินาวะ สิทธิในการเลือกตั้งหัวหน้าฝ่ายบริหารด้วยมติมหาชน ก่อนจะขยายวงกว้างไปสู่การเรียกร้องรัฐบาลของตนเองและกลับไปสู่ภายใต้การปกครองของญี่ปุ่นต่อไป

การเริ่มต้นประท้วงเริ่มจากการเรียกร้องใช้หลักการรัฐธรรมนูญของญี่ปุ่นที่ประกอบด้วยหลักการสันติภาพ รัฐบาลท้องถิ่น และสิทธิมนุษยชน ในปี ค.ศ. 1965 สามปีต่อมา ชาวโอกินาวะก็ได้รับโอกาสในการเลือกตั้งผู้นำฝ่ายบริหารจากมติมหาชนเป็นครั้งแรก โดยที่ก่อนหน้านั้นในปี ค.ศ. 1950 ได้มีนักการเมืองท้องถิ่นเริ่มใช้วาทกรรมชาตินิยม ชูธงเชื้อชาตินับชาวริวกิวเป็นชาวญี่ปุ่น และสมควรจะกลับไปอยู่ภายใต้การปกครองของญี่ปุ่น⁹

7 Ibid, p.40.

8 Ibid., p. 101.

9 Ibid., p. 107.

เหตุผลประการหนึ่งของความพยายามกลับเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการปกครองของญี่ปุ่นเนื่องจากสภาพการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างสูงของญี่ปุ่นในทศวรรษที่ 1960 - 1970 มาตรฐานการดำเนินชีวิตและค่าจ้างแรงงานของชาวญี่ปุ่นบนแผ่นดินใหญ่ดีกว่าชาวโอกินาวะมาก

การเคลื่อนไหวต่อสู้เพื่อการรวมกับญี่ปุ่นอีกครั้งนั้น ประกอบด้วยกลุ่มสำคัญสองกลุ่มคือ กลุ่มพรรคการเมือง สหภาพแรงงาน รวมถึงแรงผลักดันจากนายกรัฐมนตรีซาโต้ของญี่ปุ่นในขณะนั้น ที่มาเยือนและให้คำสัญญาว่าจะผลักดันการนำโอกินาวะรวมกับญี่ปุ่นอีกครั้ง อย่างไรก็ตาม การเคลื่อนไหวนี้ก็มีผู้ไม่เห็นด้วย (แม้จะเป็นจำนวนน้อย) ด้วยเหตุผลว่าริวกิวเป็นอิสระไม่ขึ้นกับญี่ปุ่น และไม่ใช่ว่า “ยามาโตะ” หรือจิตวิญญาณของญี่ปุ่นแผ่นดินใหญ่

ประชาสังคมโอกินาวะด้านรัฐอเมริกันเพื่อประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชน ทศวรรษที่ 1990

หลังจากโอกินาวะกลับไปอยู่ภายใต้การปกครองของญี่ปุ่นอีกครั้งแล้ว เหตุการณ์ประท้วงต่อต้านฐานทัพสหรัฐฯ ก็เบาบางลงไป อย่างไรก็ตาม ในระหว่างนั้นมิได้หมายความว่าผลกระทบกระทั่งกันระหว่างฐานทัพกับประชาชนจะไม่เกิดขึ้น ประชาชนที่อาศัยอยู่รอบฐานทัพประสบกับปัญหาอาชญากรรม ความรุนแรงทางเพศ และอุบัติเหตุ อันเนื่องมาจากฐานทัพบ่อยครั้ง

ในปี ค.ศ. 1995 คดีเจ้าหน้าที่ฐานทัพสหรัฐฯ ช่มชู้กับนักเรียนหญิงชาวโอกินาวะ ทำให้ประเด็นด้านฐานทัพของชาวโอกินาวะถูกจุดขึ้นมามีอีกครั้ง เป็นชนวนให้เกิดการประท้วงด้านฐานทัพสหรัฐฯ ครั้งใหญ่ที่สุดของทศวรรษที่ 1990 โดยการรวมตัวกันของชาวบ้าน ครู และกลุ่มสตรี

การประท้วงนำไปสู่ข้อเรียกร้องและการเปลี่ยนแปลงบางประการ ผลพวงของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1995 คือการตั้งคณะกรรมการพิเศษในปี ค.ศ. 1996 ที่เรียกว่า SACO (the Special Action Committee on Okinawa) ภายหลังจากการทำงาน คณะทำงานบรรลุตกลงคืนพื้นที่ที่ถูกครอบครองโดยกองทัพสหรัฐฯ ให้ญี่ปุ่น โดยมีเงื่อนไขว่าต้องหาที่สร้างฐานทัพใหม่ในโอกินาวะ ซึ่งรัฐบาลสหรัฐฯ และญี่ปุ่นตกลงจะสร้างในบริเวณพื้นที่ชายหาดติดกับแคมป์ชิวบับ

มีการทำประชาคมติดสอบถามประชาชนเกี่ยวกับการสร้างฐานทัพใหม่ในปี 1997 ผลประชาคมติดส่วนใหญ่ประชาชนคัดค้านการสร้างฐานทัพใหม่ร้อยละ 68 แต่ก็มีกลุ่มผู้สนับสนุนการสร้างฐานทัพร้อยละ 18 โดยมีกลุ่มผู้สนับสนุนฐานทัพหลักคือ กลุ่มอุตสาหกรรมก่อสร้างในท้องถิ่น และหอการค้า โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการความเจริญทางเศรษฐกิจและเงินอุดหนุนจากรัฐบาล

ผลการทำประชาคมติไม่ได้มีผลต่อความพยายามในการสร้างฐานทัพใหม่แต่อย่างใด ในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1999 ผู้ว่าอินามิเนะ เคอิชิ ประกาศว่า พื้นที่ชายฝั่งเสะโอะโกะ ใกล้กับแคมป์ชวับบิในเมืองนาโกะ จะเป็นพื้นที่ก่อสร้างสนามบินทางทหารใหม่ และมีบางส่วนจะสามารถใช้เพื่อการพาณิชย์สำหรับท้องถิ่น เดือนถัดมา วันที่ 27 ธันวาคม ค.ศ. 1999 นายกรัฐมนตรีเมืองนาโกะนาย คิชิโมโตะ ทาเทโอะ ก็ยอมรับเรื่องนี้อย่างมีเงื่อนไข ในวันต่อมา ที่ประชุมคณะรัฐมนตรีเห็นชอบนโยบายโยกย้ายฐานทัพอากาศยานฟูเทนมะ ตามเงื่อนไขของเมืองนาโกะและจังหวัดโอกินาวะ โดยมีข้อตกลงในขณะนั้นว่าฐานทัพอากาศยานนี้จะเปิดให้ทั้งทหารสหรัฐฯและภาคธุรกิจท้องถิ่น มีระยะเวลาจำกัด ซึ่งจะตกลงกันระหว่างญี่ปุ่นและสหรัฐฯ โดยสนธิสัญญาแบบไตรภาคี ประกอบด้วย เมืองนาโกะ จังหวัดโอกินาวะ และรัฐบาลญี่ปุ่น

การดำเนินงานในการก่อสร้างฐานทัพใหม่นี้ กระทำภายใต้การประท้วงอย่างต่อเนื่องของชาวบ้านในเสะโอะโกะ เมืองนาโกะ ซึ่งเป็นสถานที่ก่อสร้าง โดยชาวบ้านได้ออกมาคัดค้านในประเด็นเรื่องความต้องการสันติภาพและผลกระทบต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนความต้องการปกป้องพะยูน

ประชาสังคมโอกินาวะด้านรัฐญี่ปุ่นในการย้ายฐานทัพสหรัฐฯ มาที่เมืองนาโกะ ทศวรรษที่ 2000

ภายหลังรัฐบาลญี่ปุ่นรับรองแผนย้ายฐานทัพฟูเทนมะไปยังพื้นที่ชายฝั่งของเสะโอะโกะ หลังรัฐบาลท้องถิ่นของจังหวัดนาโกะประกาศรับหลักการอย่างมีเงื่อนไขหลายประการ เช่น จำกัดระยะเวลาในการใช้ฐานทัพของสหรัฐฯ เพียง 15 ปี (ที่ต่อมาภายหลังได้ถูกยกเลิก) ในปี ค.ศ. 1999 ทั้งที่สองปีก่อนหน้านั้น ประชาชนส่วนใหญ่ในเมืองนาโกะได้ลงมติดัดค้านการย้ายฐานทัพมาในพื้นที่ ชาวบ้านจึงรวมตัวกันประท้วงต่อต้านการก่อสร้างดังกล่าว ด้วยการให้เหตุผลว่าพื้นที่บริเวณนี้เป็นบริเวณแนวปะการัง

และเป็นที่อยู่อาศัยของพะยูน การต่อต้านการก่อสร้างจึงจำเป็นเพื่อรักษาสภาพแวดล้อมและสันติภาพไว้ให้ลูกหลาน ซึ่งชาวบ้านได้ปักหลักประท้วงบริเวณชายหาดมายาวนานกว่า 2,000 วันแล้ว¹⁰ (ณ วันที่ 19 ตุลาคม 2009)

การประท้วงต่อต้านการสร้างฐานทัพในเสะโอะโกะมีจุดพลิกผันเมื่อมีการเผชิญหน้ากันระหว่างเจ้าหน้าที่ฝ่ายรัฐผู้มาทำการสำรวจพื้นที่สำหรับก่อสร้างกับผู้นำประท้วง ในวันที่ 18 มิถุนายน 2008¹¹ แม้ว่าจะไม่มีผู้ได้รับบาดเจ็บร้ายแรง แต่การเผชิญหน้าครั้งนั้นได้นำไปสู่ปฏิบัติการทางการเมืองท้องถิ่นเพื่อต่อต้านแผนก่อสร้างฐานทัพ ด้วยโดยสมาชิกจังหวัดนำโดยพรรคฝ่ายค้านในขณะนั้นคือพรรค Democratic Party of Japan (DPJ) ผ่านมติเรียกร้องให้ย้ายการสร้างฐานทัพทดแทนฐานทัพฟูเทนมะออกไปนอกจังหวัดโอกินาวะ และหัวหน้าพรรค DPJ นายยูคิโอะ ฮาโตยามะได้มาเยือนโอกินาวะพร้อมทั้งสัญญาว่าหากได้เป็นนายกรัฐมนตรีจะย้ายฐานฟูเทนมะออกไปนอกญี่ปุ่น ซึ่งจะเป็นการยกเลิกแผนงานที่ตกลงไว้กับสหรัฐฯ ในปี 2006 ว่าจะมีการสร้างฐานทัพใหม่ที่แคมป์ชวับบิเพื่อย้ายฐานฟูเทนมะและโยกย้ายนาวิกโยธินจำนวน 8,000 นายไปฐานทัพที่กวมภายในปี 2014 แต่ภายหลังการขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในเดือนกันยายน ปี ค.ศ. 2009 และพบกับประธานาธิบดีโอบามา ณ กรุงวอชิงตันในเดือนเมษายน 2010 เขาก็ได้สัญญาว่าจะสรุปเรื่องการย้ายฐานทัพฟูเทนมะภายในเดือนพฤษภาคม 2010 ท่าทีของฮาโตยามะทำให้เกิดการรวมตัวกันประท้วงของชาวบ้านกว่า 90,000 คนในโอกินาวะ เรียกร้องให้ย้ายฐานฟูเทนมะออกไปนอกจังหวัด

สรุปกลุ่มเคลื่อนไหวและประเด็นประท้วงต่อต้านฐานทัพสหรัฐฯ

จังหวัดโอกินาวะตกอยู่ในการยึดครองของสหรัฐฯกว่าสามทศวรรษหลังจากสงครามระหว่างทหารอเมริกากับชาวญี่ปุ่นบนเกาะโอกินาวะในปี ค.ศ. 1945¹² จนถึงการกลับคืนสู่การปกครองของญี่ปุ่นในปี ค.ศ. 1972 แต่ยังคงฐานทัพสหรัฐฯ ไว้บนเกาะ

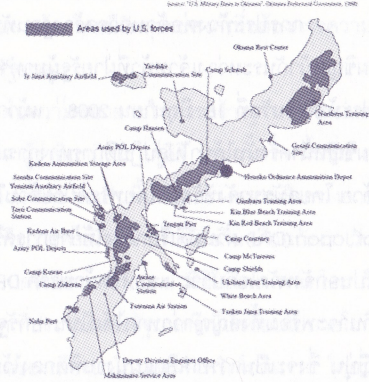
10 Eric Johnston, "Opposition to Futenma move won't go away," Japan Times (19 October 2009) (<http://search.japantimes.co.jp/cgi-bin/n002091019a4.html>).

11 Ibid.

12 Jonathan Taylor, "Anti-Military and Environmental Movement in Okinawa," Paper in International Conference on Grassroots Environmental Movements in Japan and the United States, (April 25-26, 2003): p. 1.

โดยพื้นที่ฐานทัพมีปริมาณ 20% ของพื้นที่บนเกาะโอกินาวะ และส่วนใหญ่เป็นพื้นที่
ใจกลางเมืองและศูนย์กลางเศรษฐกิจมีประชากรหนาแน่น

U.S. Military Bases in Okinawa

• ภาพที่ 1 ตำแหน่งพื้นที่ที่ใช้
โดยกองกำลังสหรัฐฯ

การประท้วงต่อต้านฐานทัพสหรัฐฯ ของชาวโอกินาวะมีมายาวนานนับแต่หลัง
สงคราม โดยมีประเด็นสำคัญที่ทำให้ต้องรวมตัวประท้วงเรียกร้องสิทธิจากความรู้สึก
ว่าถูกทำให้เป็นชายขอบ (marginalization) และได้รับการปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียม
(discrimination)

ประวัติศาสตร์ของชาวโอกินาวะมีการต่อสู้ด้านการถูกทำให้เป็นชายขอบมา
เป็นระยะเวลายาวนานรากฐานของการต่อต้านฐานทัพและสงครามในโอกินาวะ ส่วน
หนึ่งเป็นผลมาจากการเลือกปฏิบัติของรัฐบาลญี่ปุ่นต่อชาวโอกินาวะด้วย ประชาสังคม
โอกินาวะมีลักษณะแตกต่างหลากหลาย เพราะเป็นเกาะที่มีหลากหลายวัฒนธรรม
พร้อมกับความเหลื่อมล้ำของสภาพสังคม-เศรษฐกิจและประชากร ภายหลังการรวมโอ
กินาวะเข้าอยู่ภายใต้การปกครองของญี่ปุ่น กลุ่มต่อต้านยิ่งเล็กลง ถอนตัวจาก
พรรคการเมือง หรือสหภาพ แต่มีจำนวนกลุ่มมากขึ้น ประเด็นประท้วงเพิ่มความหลาก
หลาย และไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับความเป็นชายขอบ แต่เพิ่มเครือข่ายและกิจกรรม
ระดับนานาชาติ โดยเฉพาะในประเด็นสิทธิสตรีและสิ่งแวดล้อม

กลุ่มประท้วงในโอกินาวะใกล้กับ “การเคลื่อนไหวทางสังคมใหม่” ในสังคม
ยุคหลังอุตสาหกรรม ทฤษฎีการเคลื่อนไหวสังคมแนวใหม่ จึงเหมาะสมกับกรณีของโอ

กินาวะ การประท้วงในโอกินาวะถอยห่างจากสหภาพแรงงานและพรรคการเมืองฝ่าย
ซ้าย วิธีการประท้วงมีฐานปักใจมากขึ้น และเน้นกิจกรรมการเมืองแบบไม่เป็นทางการ
ตัวแสดงขาประจำ เช่น สหภาพและพรรคการเมืองยังเป็นภาคที่ประท้วงสม่ำเสมอ ดัง
นั้น จึงไม่ได้แปลว่าแนวทางใหม่ทดแทน แต่เป็นการเพิ่มจำนวนตัวแสดงในการประท้วง
ต่อต้าน ซึ่งได้รับแรงสนับสนุนจากนักเคลื่อนไหวสิ่งแวดล้อม สันติภาพ สิทธิสตรี และ
นักสื่อสารมวลชน

บทบาทของกลุ่มสิทธิสตรีและสิทธิมนุษยชน

ก่อตั้งกลุ่มอย่างแข็งขันในปี 1995 หลังจากเกิดเหตุการณ์ข่มขืนนักเรียนหญิง
เป็นแกนกลางรณรงค์ทำให้ชาวโอกินาวะมาประท้วงกว่า 85,000 คน รวมถึงกว่า
27,000 คนที่ไปประท้วงที่ 2000 Okinawa G-7 Summit ด้วย (Calder, 2007; น. 166)
และมีบทบาทยื่นหยัดต่อต้านการสร้างฐานทัพใหม่ ในขณะที่กลุ่มผู้ประกอบการใน
จังหวัดนาโงะที่เคียงร่วมมือกันด้านฐานทัพ แยกตัวออกไปเป็น Citizens Society for
the Invigoration of Nago และเคลื่อนไหวสนับสนุนการสร้างฐานทัพ

• ภาพที่ 2 นักเรียนมัธยมหญิงเรียกร้อง
ให้คืนเกาะที่สันติและไร้โคกนาฏกรรม
ในการประท้วงของชาวโอกินาวะ
เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม ปี ค.ศ. 1995¹³

กลุ่มสันติภาพและต่อต้านสงคราม

มิยิจิ ยาสุฮิโระ นักเคลื่อนไหวและอดีตผู้สมัครชิงตำแหน่งนายกเทศมนตรี
เคลื่อนไหวต่อต้านสงคราม และวิพากษ์วิจารณ์การจัดองค์กรบริหารปกครองโอกินาวะ
ว่ามีแนวโน้มไปทางปฏิบัติการทหาร เนื่องจากหลังปี 1995 หัวหน้าคณะรัฐมนตรีทำ
หน้าที่ดูแลจัดการโอกินาวะแทนที่หน่วยงานเพื่อการพัฒนาโอกินาวะ ภายใต้การ
ครอบงำของกระทรวงกลาโหม เท่ากับว่าการพัฒนาโอกินาวะเปลี่ยนมือจาก “หน่วย
งานพัฒนา” ไปสู่ “สำนักนายกฯ” และไปสู่ “กระทรวงกลาโหม”

13 “Opinion Advertisement Campaign to Remove U.S. Bases Okinawa contact,” (July 21, 2000) (http://www.kusanone.org/html_old/nobase/openletter.htm)

Aspiring sincerely to an international peace based on justice and order, the Japanese people forever renounce war as a sovereign right of the nation and the threat or use of force as means of settling international disputes. (2) To accomplish the aim of the preceding paragraph, land, sea, and air forces, as well as other war potential, will never be maintained. The right of belligerency of the state will not be recognized.¹⁵

การที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้เช่นนี้ทำให้ญี่ปุ่นต้องอยู่ภายใต้ร่มนิวเคลียร์ของสหรัฐฯ เพื่อปกป้องญี่ปุ่นจากการรุกรานของเพื่อนบ้าน เช่น จีน เกาหลี นอกจากนี้ ในสนธิสัญญาซานฟรานซิสโก ปี ค.ศ. 1951 ได้กำหนดให้สหรัฐฯ "มีสิทธิที่จะใช้อำนาจบริหาร นิติบัญญัติ และตุลาการ เหนือหมู่เกาะญี่ปุ่น" และสนธิสัญญาเพิ่มเติมในปี ค.ศ. 1952 "ให้ดำรงกองกำลังสหรัฐฯ ในญี่ปุ่น" เพื่อ "รักษาความมั่นคงและป้องกันญี่ปุ่นจากการรุกรานจากภายนอก"¹⁶ ดังนั้น รัฐธรรมนูญมาตรา 9 และสนธิสัญญาซานฟรานซิสโก จึงเป็นฐานความชอบธรรมประการหนึ่งของกองอยู่ของฐานทัพสหรัฐฯ ในญี่ปุ่น

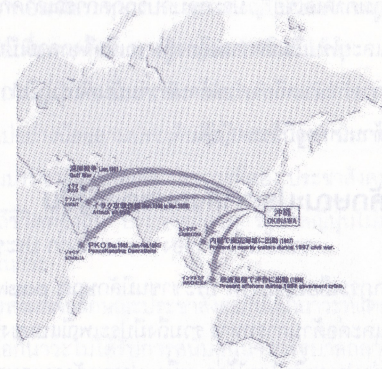

• ภาพที่ 4 ตำแหน่งฐานทัพสหรัฐฯ ทั่วโลก¹⁷

- 15 Louis D. Hayes, Introduction to Japanese Politics, 3rd edition (New York: M.E. Sharpe, 2001), p. 44.
- 16 Miyume Tanji, "The Enduring Myth of an Okinawa Struggle," (Dissertation for the Degree of Doctor of Philosophy, Division of Arts, Murdoch University, 2003), p. 108.
- 17 "US military bases in the world," (http://en.wikipedia.org/wiki/File:US_military_bases_in_the_world.svg)

ความมั่นคงในภูมิภาคและนโยบายเศรษฐกิจ

ฐานทัพในต่างประเทศมีความจำเป็นต่อสหรัฐฯอย่างน้อยสองประการคือ ประการแรก รักษาเสถียรภาพเศรษฐกิจการเมืองโลก ประการที่สอง ต่อต้านการก่อการร้าย¹⁸ ส่วนฐานทัพในโอกินาวะนั้น สหรัฐฯ ถือเป็นเครื่องมือคงอิทธิพลต่อญี่ปุ่นและในแถบแปซิฟิกตะวันตก สหรัฐฯ มีความตั้งใจให้ฐานทัพดังกล่าวเป็นฐานทัพหลัก และเป็นฐานทัพนอกประเทศที่มีความสำคัญต่อสหรัฐฯมาก สิ่งเกิดจากการมีจำนวนทหารประจำการเป็นอันดับสองรองจากฐานในเยอรมนี มีมูลค่าสินทรัพย์ของทัพเรือและทัพอากาศมากเป็นอันดับหนึ่งในบรรดาฐานทัพในต่างประเทศทั้งนี้ฐานทัพสหรัฐฯ ในเขตคาเคตะ จังหวัดโอกินาวะยังเป็นฐานทัพสหรัฐฯ ที่แพงที่สุดในปี 2005ด้วย¹⁹ นอกจากนี้ การก่อสร้างฐานทัพในเฮะโนะโกะนี้ ไม่ได้เป็นการกำหนดอย่างกะทันหัน ในความเป็นจริง แผนการนี้เป็นส่วนหนึ่งของการกำหนดจุดยุทธศาสตร์ระหว่างญี่ปุ่นและสหรัฐฯ มาตั้งแต่ทศวรรษที่ 1960 เนื่องจากมีการสำรวจและทำแผนกำหนดการก่อสร้างฐานทัพ ณ บริเวณดังกล่าวตั้งแต่ปี 1960²⁰

• ภาพที่ 5 ระยะปฏิบัติการของกองกำลังสหรัฐฯ ในโอกินาวะ²¹

- 18 Kent E. Calder, Embattled Garrisons: Comparative Base Politics and American Globalism, (New Jersey: Princeton University Press, 2007), p. 60.
- 19 Ibid., pp. 20, 53, 57 and 58.
- 20 Makishi Yoshikazu, (February 12, 2006), "US Dream Come True? The New Henoko Sea Base and Okinawan Resistance," Japan Focus (<http://www.japanfocus.org/-makishi-yoshikazu/1819>)
- 21 "Opinion Advertisement Campaign to Remove U.S. Bases Okinawa contact," (July 21, 2000) (http://www.kusanone.org/html_old/nobase/openletter.htm)

ไอกินาวะไม่เพียงจะเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญของสหรัฐฯ แต่ยังเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญของญี่ปุ่นด้วย ทั้งในด้านความมั่นคงและในด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากญี่ปุ่นยังมีปัญหาหลายประการกับประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งจีน เกาหลีเหนือ รัสเซีย เป็นต้น และปัญหาทางการเมืองระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชียด้วยกันเอง การถูกจำกัดศักยภาพทางการทหารด้วยรัฐธรรมนูญมาตรา 9 ทำให้ญี่ปุ่นไม่มีศักยภาพเพียงพอที่จะรักษาเสถียรภาพด้านความมั่นคงของภูมิภาคแถบนี้ไว้ได้ด้วยตนเอง หากไร้ซึ่งเสถียรภาพด้านความมั่นคงแล้ว ก็จะมีผลกระทบต่อความเจริญทางด้านเศรษฐกิจของภูมิภาค ที่เป็นเป้าหมายและความจำเป็นหลักของญี่ปุ่น

ในฐานะประเทศที่พึ่งพิงเศรษฐกิจเพื่อการส่งออก ญี่ปุ่นจำเป็นต้องลงทุนในต่างประเทศ เพื่อลดต้นทุนการผลิตให้สามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก และตั้งแต่ทศวรรษที่ 1990 เป็นต้นมา ญี่ปุ่นลดการลงทุนในระดับโลกและหันมาลงทุนในเอเชียมากขึ้น ในเวลาเดียวกัน การขยายฐานและเครือข่ายการผลิตของญี่ปุ่นได้มีส่วนสร้างเครือข่ายการผลิตที่ซับซ้อน สร้างงาน สร้างรายได้ สร้างกลุ่มผู้บริโภคชนชั้นกลางทั่วภูมิภาคเอเชีย²² ประกอบกับวิกฤตการณ์ภาคการเงินสหรัฐฯ ตลาดส่งออกในสหรัฐฯ และยุโรปเริ่มมีความเสี่ยงสูง เอเชียจึงกลายเป็นฐานการผลิตและตลาดสำคัญ ดังนั้นการรักษาเสถียรภาพด้านความมั่นคงในภูมิภาคนี้จึงส่งผลต่อความเจริญรุ่งเรืองทางด้านเศรษฐกิจของญี่ปุ่น

ลักษณะประชาสังคมของญี่ปุ่น

จากการศึกษาของ Hirata พบว่า ประชาสังคมญี่ปุ่นเกิดขึ้นในรัฐเข้มแข็งและกฎระเบียบเข้มงวด ประชาชนมีลักษณะ passive มีค่านิยมวัฒนธรรมต่อต้านอำนาจและต่อต้านการทหาร รวมถึงมีประเพณีแบบขงจื้อ ฮิราตะ เสนอพลังของประชาสังคมต่อประชาธิปไตยไว้ว่า หนึ่ง ประชาสังคมเสนอหนทางแก่ผู้ที่ถูกคัดออกจากศูนย์รวมอำนาจ สอง เป็นเครื่องมือควบคุมอำนาจรัฐบาลประชาธิปไตย สาม องค์กรในภาคเอกชนทดแทนบทบาทของพรรคการเมืองในการแสดงความคิดเห็นมีส่วนร่วมทางการเมือง

22 Peter J. Katzenstein and Takashi Shiraiishi, *Beyond Japan: The Dynamics of East Asian Regionalism*, (New York: Cornell University Press, 2006).

และวัฒนธรรมประชาธิปไตย²³ เช่นเดียวกับเพกคาเนน²⁴ สรุปว่ารัฐมีบทบาทต่อพัฒนาการของประชาสังคม ด้วยการก่อร่างประชาสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อมผ่านโครงสร้างสถาบันทางการเมืองและระบบจิตใจ เช่น กฎหมาย กฎระเบียบ การสนับสนุนทางการเงิน ในกรณีของญี่ปุ่น รัฐสนับสนุนการรวมตัวของประชาสังคมท้องถิ่นขนาดเล็กที่สนใจประเด็นใกล้ตัว ในขณะที่เดียวกันก็ไม่สนับสนุนประชาสังคมขนาดใหญ่ที่เป็นมืออาชีพ

ซูซาน ฟาร์รี²⁵ สรุปเกี่ยวกับประชาสังคมและประชาสังคมในญี่ปุ่นไว้ว่า ประชาสังคมคือกิจกรรมทางสังคมในพื้นที่นอกรัฐ แต่มีความสัมพันธ์กับรัฐ ประชาสังคมไม่จำเป็นต้องเรียกชื่อประชาธิปไตยเสมอไป แต่จำเป็นต้องมีรัฐสมัยใหม่ และได้สรุปลักษณะของประชาสังคมญี่ปุ่นไว้ บางประการ เช่น เป็นประชาสังคมที่มีภาคการผลิตมีบทบาทนำ ทั้งในภาคอุตสาหกรรมและภาคเกษตร องค์กรในภาคแรงงาน ผู้บริโภค องค์กรศาสนาและองค์กรตัวแทนทางการเมืองค่อนข้างอ่อนแอ องค์กรในแนวราบเช่น กลุ่มเคลื่อนไหวภาคประชาสังคมมีจำนวนมาก องค์กรสื่อมักมีความเกี่ยวข้องกับองค์กรทางการเมือง และที่นำประหลาดใจคือ มีองค์กรเอ็นจีโอระหว่างประเทศของญี่ปุ่นน้อย ในขณะที่ญี่ปุ่นเป็นประเทศผู้ให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาขนาดใหญ่ของโลก เป็นต้น

ข้อสังเกตเกี่ยวกับประชาสังคมในญี่ปุ่นคือ ประชาสังคมในไอกินาวะมีลักษณะแตกต่างจากประชาสังคมในญี่ปุ่นทั่วไปอย่างน้อยสามประเด็นคือ ประเด็นแรก ประชาสังคมไอกินาวะพัฒนา ก่อนการส่งเสริมประชาสังคมโดยรัฐ ประการที่สอง ประชาสังคมไอกินาวะต่อสู้เพื่อความอยู่รอดของวิถีชีวิตท้องถิ่น ประการที่สาม รัฐบาลญี่ปุ่นไม่มีความโน้มแน้มสนับสนุนประชาสังคมในไอกินาวะ

ความแตกต่างทั้งสามประการส่งผลต่อลักษณะประชาสังคมในไอกินาวะที่แตกต่างออกไปด้วย การที่ประชาสังคมไอกินาวะไม่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลกลาง

23 Keiko Hirata, "Civil Society and Japan's Dysfunctional Democracy," *Journal of Developing Societies*, 20, 107 (2004): p. 118.

24 Robert Pekkanen, "Molding Japanese Civil Society: State-Structured Incentives and the Patterning of Civil Society," in *The State of Civil Society in Japan*, Frank J. Schwartz, Susan J. Pharr, H (editors). (New York: Cambridge University Press, 2003), pp. 116-134.

25 Frank J. Schwartz and Susan J. Pharr (editors), *The State of Civil Society in Japan*, (New York: Cambridge University Press, 2003), pp. 319-321.

และมีประสบการณ์การต่อสู้มายาวนานทำให้ประชาสังคมโอกินาวามีทำที่ด้านรัฐชัดเจน และมีความแปลกแยกกับประชาสังคมในส่วนอื่น ๆ ของญี่ปุ่น

บทบาทภาคประชาสังคม รัฐบาลญี่ปุ่น และรัฐบาลสหรัฐฯ

กลุ่มต่อต้าน

- ภาพที่ 6 เหตุการณ์เฮลิคอปเตอร์ของนาวิกโยธินสหรัฐฯ ตกลง
ในมหาวิทยาลัยนานาชาติโอกินาวะ วันที่ 13 สิงหาคม ค.ศ. 2004

- ภาพที่ 7 กลุ่มผู้ประท้วงรับฟังสรุปกิจกรรมประจำวัน
เดือนมีนาคม ค.ศ. 2005²⁶

26 "Henoko, Okinawa: Inside the Sit-in," (<http://japanfocus.org/~Norimatsu-Sa-toko/3306>).

กลุ่มประท้วงสำคัญในโอกินาวะ เช่น กลุ่มสตรีโอกินาวะด้านความรุนแรงของทหาร ที่มีการติดต่อในระดับนานาชาติ สมาชิกไปเดินประท้วงที่สหประชาชาติ ล้อมบับในวอชิงตัน และร่วมมือกับการเคลื่อนไหวต่อต้านฐานทัพทั่วโลก

กลุ่มเครือข่ายสันติภาพ กลุ่มครูมัธยม อาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัย ริวกิว และกลุ่มหนึ่งทสิโอะ ที่ซื้อที่ดินน้อยในฐานทัพเพื่อให้มีสิทธิประท้วง

สื่อมวลชนในโอกินาวะก็มีส่วนสำคัญในการด้านฐานทัพ ทั้งหนังสือพิมพ์และโทรทัศน์

ภาคการเมืองก็ช่วยสนับสนุน โดยมากเกี่ยวข้องกับอนุรักษนิยมของพรรค LDP และพรรค Komei นักการเมืองท้องถิ่นที่ต่อต้านฐานทัพบางคนถึงกับประกาศว่าจะให้ย้ายฐานทัพออกไปนอกญี่ปุ่นเลยทีเดียว

แม้ว่าจะมีการเคลื่อนไหวต่อต้านอย่างมากจากทุกภาคส่วน รวมถึงมีเหตุการณ์ด้านลบเกิดขึ้นเป็นระยะ แต่มีการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างของฐานทัพน้อยมาก แม้แต่ผู้นำการเมืองประกาศว่าจะเปลี่ยนแปลงก็ตาม (กรณีฮิซาโดยามะ)²⁷

กลุ่มสนับสนุนฐานทัพ

ฐานทัพสหรัฐฯเป็นประโยชน์ต่อชุมชนใกล้เคียงฐานทัพทั้งในเรื่องการได้ประโยชน์จากกองทุนบรรเทาภาวะ การชดเชยมลภาวะทางเสียง ทำให้มีผู้ประท้วงต่อต้านการย้ายฐานออกไปด้วยเช่นกันกว่า 300 คนในเมืองอูราโอะเอะ²⁸ จากผลสำรวจในปี 2009 โดยหนังสือพิมพ์อาซาฮีและโอกินาวะโทมัส มีประชาชนจำนวนร้อยละ 18 สนับสนุนการย้ายฐานฟุเทนมะไปที่เฮโนะโกะเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีผลกระทบเรื่องมลภาวะน้อยกว่าบริเวณเดิมที่เป็นย่านชุมชนที่หนาแน่น

กลุ่มนายทุนที่ดินที่ได้ประโยชน์จากเงินค่าเช่า

กลุ่มแรงงานที่ได้ประโยชน์จากการจ้างงานและค่าแรงในฐานทัพที่สูงกว่าการจ้างงานนอกฐานทัพ ผู้นำสหภาพแรงงานบอกว่า ถ้าไม่มีฐานทัพ เศรษฐกิจโอกินาวะจะแย่ คนจะไม่มีงานทำ²⁹

27 Kent E. Calder, "Embattled Garrisons: Comparative Base Politics and American Globalism," p. 161.

28 Ibid., p. 168.

29 "101 East-Okinawa: The Future of US Military Bases," May 31, 2010 (<http://www.youtube.com/watch?v=bB2STxdGmXI>)

ผลประโยชน์ชุมชน แบบนิยมอุดมการณ์ชาตินิยม และแบบอุดมการณ์สากล ยกวาทกรรมถูกทำให้เป็นขายขบขึ้นด้านรัฐ เน้นความแตกต่างกับแผ่นดินใหญ่ ตลอดจนหยิบประเด็นธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขึ้นมาประท้วงการสร้างฐานทัพสหรัฐฯ ในบรรดาอุดมการณ์นำการด้านรัฐทั้งหมดนี้ เมื่อพิจารณาผลลัพธ์ที่เกิดจากกรณีของประชาสังคมโอกินาวะ ดูเหมือนว่าฐานอุดมการณ์แบบที่สามจะเป็นฐานอุดมการณ์นามธรรมที่มีพลังไม่เทียบเท่าฐานผลประโยชน์ของชุมชน และอุดมการณ์ชาตินิยม

การแทรกแซงของรัฐในประชาสังคม

แม้ว่ารัฐจะไม่จัดรวมอยู่ในประชาสังคม แต่ประชาสังคมดำเนินกิจกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับสัมพันธกับรัฐตลอดเวลา อีกทั้งรัฐยังสามารถออกแบบและสร้างโครงสร้างที่ส่งผลต่อการกำเนิดและลักษณะของประชาสังคม รัฐจึงมีโอกาที่จะแทรกแซงสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อมอยู่ตลอดเวลา เช่น ด้วยการกำหนดกฎเกณฑ์ที่มีผลต่อความสะดวกในการจัดตั้งองค์การภาคเอกชนรูปแบบต่าง ๆ การให้ผลประโยชน์ สิทธิพิเศษ และการอุดหนุน เป็นต้น

ในกรณีของรัฐบาลญี่ปุ่น มีการกระทำอย่างเปิดเผยในสมัยรัฐบาลของนายฮาชิโมโตะ ก่อนที่จะมีการลงประชามติสนับสนุนหรือคัดค้านการก่อสร้างฐานทัพที่เฮโนะโกะ รัฐบาลพยายามแทรกแซงผลประชามติด้วยการรณรงค์ให้เห็นประโยชน์จากฐานทัพทางด้านเศรษฐกิจ และประกาศจะให้ความช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจกับโอกินาวะด้วยแผนการขนาดใหญ่อย่างต่อเนื่อง

ประชาสังคมคนขายขบ

ชาวโอกินาวะมีจำนวนประชากรน้อยเมื่อเทียบกับประชากรทั้งประเทศของญี่ปุ่น มีประวัติศาสตร์และเอกราชของตนเองมายาวนาน อีกทั้งมีลักษณะวัฒนธรรม ภาษา ประเพณีที่แตกต่างหลากหลาย จึงง่ายที่จะถูกทำให้เป็นอื่น หรือถูกทำให้เป็นขายขบ และต้องเสียสละเพื่อผลประโยชน์แห่งชาติ ตามแนวคิดของ Mann³⁷ ที่มอง

ว่ารัฐสมัยใหม่ โดยเฉพาะในบริบทประชาธิปไตย คนกลุ่มน้อยอาจถูกทำให้เป็นอื่น และเสียสละเพื่อประโยชน์ของกลุ่มผลประโยชน์ที่ใหญ่กว่า

ความหลากหลายจนไร้ทิศทาง

ประชาสังคมโอกินาวะมีความแตกต่างหลากหลายมากเสียจนกระทั่งบางครั้งไร้ทิศทางและพลังที่จะขับเคลื่อนหรือปกป้องผลประโยชน์ตนเอง สืบเนื่องจากการต่อต้านในครั้งล่าสุดไม่ประสบผลสำเร็จแตกต่างจากสองครั้งแรกที่สามารถรวมตัวและรวมประเด็นประท้วงสหรัฐฯ ได้ และในครั้งที่สาม ที่มีประเด็นเจาะจงมาก ถึงแม้จะไม่สามารถทำให้ย้ายฐานทัพออกไปจากเกาะได้ แต่ก็ได้รับสิ่งชดเชยทางด้านเศรษฐกิจจากรัฐบาล

ประชาธิปไตยเป็นพลังของประชาสังคมหรือไม่

ประชามติที่เป็นเสียงส่วนใหญ่ของประชาชนไม่มีความหมายในประเด็นนี้ ผลการลงประชามติของประชาชนชาวโอกินาวะด้วยคะแนน ไม่รับมติสร้างฐานทัพใหม่ 53% และรับฐานทัพใหม่ 45% (ท่ามกลางการแทรกแซงและจูงใจอย่างมากจากภาครับ) ไม่สามารถมีผลเปลี่ยนทิศทางการดำเนินนโยบายของญี่ปุ่นอย่างมีนัยยะสำคัญได้

ประเด็นทางการเมือง ต้องมีแรงผลักดันจากนักการเมือง

การเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลของประชาสังคมโอกินาวะที่ประสบความสำเร็จด้วยดี มีบทบาทของพรรคการเมือง หรือนักการเมืองร่วมอยู่ด้วย ทั้งในด้านการจูงใจประชาชน และการจัดตั้งขบวนการต่อสู้อย่างเป็นระบบและทำเสียงส่วนใหญ่ของประชาชนให้มีพลัง

นักวิชาการมีความเห็นต่อการประท้วงของประชาสังคมโอกินาวะอย่างไร

Tanji เสนอว่าความหลากหลายของการเคลื่อนไหวต่อต้านฐานทัพสหรัฐฯ ในโอกินาวะในปัจจุบันนี้ ทำให้ขาดพลังที่จะทำให้ออกเสียงและการเรียกร้องมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงนโยบายได้ แต่ผู้เขียนมีความเห็นว่า ประเด็นอาจจะอยู่ที่ความสำคัญของการประเด็นที่เรียกร้อง ในการเรียกร้องช่วงแรกและช่วงที่สอง ในเรื่องการเรียกร้องค่าชดเชย และการขอกลับไปสู่การปกครองของญี่ปุ่นนั้น เป็นไปตามแนวคิดเรื่องการเมือง

37 Michael Mann, "The Dark Side of Democracy: The Modern Tradition of Ethnic and Political Cleansing," in *Democracy, Liberalism and War: Rethinking the Democratic Peace Debate*, Tarak Barkawi and Mark Laffey Boulder (editors), (Colorado: Lynne Rienner Press, 2000).

ฐานทัพของ Calder ที่ว่าสหรัฐฯ จะใช้แนวทางจ่ายค่าชดเชยให้กับผู้เรียกร้องต่อต้านฐานทัพอยู่แล้ว และการกลับไปสู่การปกครองของญี่ปุ่นก็ทำให้สหรัฐฯ ลดภาระด้านการดูแลฐานทัพลงไปตาม ในขณะที่ข้อเรียกร้องในปัจจุบันคือ การไม่ยอมรับที่จะสร้างฐานทัพใหม่ และเสนอให้ย้ายฐานทัพออกไปจากโอกินาวะ หรือญี่ปุ่นเลยนั้น เป็นข้อเรียกร้องขนาดใหญ่ และขัดกับยุทธศาสตร์ที่สหรัฐฯ ได้กำหนดไว้ตั้งแต่ต้น คือการสร้างแนวความมั่นคงระดับโลกที่จะขาดฐานทัพในญี่ปุ่นไปเสียไม่ได้ หากสถานการณ์การเมืองโลกไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญ ก็เป็นเรื่องที่แทบจะเป็นไปไม่ได้เลยที่การประท้วงต่อต้านฐานทัพในโอกินาวะจะประสบผลสำเร็จถึงขนาดทำให้มีการย้ายฐานทัพออกไปจากญี่ปุ่นอย่างสันติ

ในขณะที่ Calder มองว่าการต่อต้านฐานทัพสหรัฐฯ ในโอกินาวะไม่ได้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงนโยบายของสหรัฐฯ และญี่ปุ่นมากนัก เพราะการต่อต้านยังไม่มีแรงผลักดันพอ เนื่องจากการที่ท้องถิ่นได้รับเงินชดเชยและการช่วยเหลือจากรัฐบาลญี่ปุ่นแน่นอนว่า ประชาสังคมทั้งหมดของโอกินาวะไม่ได้ประท้วงต่อต้านฐานทัพสหรัฐฯ แต่ก็ได้ไม่ได้หมายความว่า การอุดหนุนทางด้านเศรษฐกิจจะทำให้ประชาชนพึงพอใจและยอมรับการคงอยู่ของฐานทัพได้ ในทางกลับกัน นักเคลื่อนไหวทางการเมืองได้เตือนว่า การพึ่งพิงรายได้จากฐานทัพมากเกินไปนั้นจะเป็นอันตรายต่อการบริหารงานของรัฐบาลท้องถิ่น³⁸

คำถาม-คำตอบ

สาเหตุที่ประชาสังคมโอกินาวะไม่สามารถกดดันรัฐบาลญี่ปุ่นให้เปลี่ยนนโยบายเรื่องฐานทัพสหรัฐฯ ได้?

นโยบายเรื่องฐานทัพสหรัฐฯ ในญี่ปุ่นเป็นเสาหลักของการรักษาเสถียรภาพเรื่องความมั่นคงของภูมิภาค ทั้งสำหรับญี่ปุ่นเอง และสำหรับสหรัฐฯ ข้อเรียกร้องที่มีลักษณะสุดต่าง เช่น การเรียกร้องให้ย้ายฐานทัพออกไปจากญี่ปุ่นนั้น ไม่น่าจะเป็นไปได้ ในขณะที่ข้อเรียกร้องให้ย้ายไปอยู่นอกเกาะโอกินาวะ ก็มีความเป็นไปได้ต่ำมาก

38 Miyagi Yasuhiro, "Okinawa and the Paradox of Public Opinion: Base Politics and Protest in Nago City, 1997-2007," Japan Focus, August 3, 2007 (<http://www.japan-focus.org/~Miyume-TANJI/2490>).

เนื่องจากโอกินาวะอยู่ในจุดยุทธศาสตร์ และหากมองด้วยประเด็นการเมืองวัฒนธรรม พื้นที่โอกินาวะ เป็นพื้นที่ชายขอบ ที่อยู่ของชนกลุ่มน้อย ที่รัฐมีแนวโน้มจะเสียละคนกลุ่มนี้เพื่อผลประโยชน์แห่งชาติ

ปัจจัยดังกล่าวเป็นผลมาจากโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองหรือไม่?

การถูกทำให้เป็นชายขอบของชาวโอกินาวะอาจจะสามารถอธิบายได้ด้วยภูมิศาสตร์การเมืองว่า โอกินาวะตั้งอยู่ในจุดยุทธศาสตร์สำคัญ คือ อยู่ตอนปลายของญี่ปุ่น เชื่อมโยงและใกล้กับจีน ไต้หวัน เกาหลี ซึ่งเป็นบริเวณที่เสี่ยงต่อความไม่มีเสถียรภาพด้านความมั่นคง หากอธิบายด้วยมุมมองของเศรษฐศาสตร์การเมือง อาจจะสามารถอธิบายได้ว่า โอกินาวะมีประชากรน้อย ส่วนใหญ่ทำการเกษตร ไม่มีฐานการผลิตที่สำคัญ ซึ่งถ้าจะกล่าวไปถึงที่สุดแล้ว หากไม่มีประโยชน์ในเชิงจุดยุทธศาสตร์แล้ว โอกินาวะอาจจะไม่มีประโยชน์ในแง่อื่นอย่างสำคัญกับญี่ปุ่นเลย อีกทั้งในมุมมองของการเมืองวัฒนธรรม ชาวโอกินาวะมีอัตลักษณ์สูง และไม่ยอมถูกหลอมรวมเป็นหนึ่งเดียวกับญี่ปุ่นแผ่นดินใหญ่อย่างทันทีทันใด ในปัจจุบันจึงยังมีความแตกต่างกับคนญี่ปุ่นทั่วไป จึงง่ายที่จะถูกทำให้เป็นคนชายขอบ ได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างเหลือมล้ำ

• ภาพที่ 9 การตูนแสดงความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐฯ ญี่ปุ่นและชาวโอกินาวะ³⁹

39 "Okinawa military base," October 5, 2012 (http://www.nytimes.com/2012/10/06/opinion/heng-cartoon-Okinawa-military-base.html?_r=0).

พลังด้านรัฐของประชาสังคมโอกินาวะเป็นอย่างไร?

จากประวัติศาสตร์การด้านรัฐของชาวโอกินาวะ อาจจะพอสรุปได้ว่า พลังประชาสังคมขายขอบของโอกินาวะอาจจะมีพลังอยู่บ้างในการปกป้องประโยชน์ของชุมชน แต่มีพลังน้อยกว่า ที่จะริเริ่ม หรือเสนอทางเลือกเชิงนโยบายที่ขัดกับกลุ่มผลประโยชน์ หรือประชาสังคมชนชั้นนำ

เปรียบเทียบประชาสังคมโอกินาวะกับทฤษฎีประชาสังคม

ความหมายของประชาสังคมตามแนวคิดตะวันตกไม่ได้มีความหมายเดียว แต่มีความหมายที่แตกต่างอย่างน้อยสองแนวทาง คือแนวทางแรกประชาสังคมในความหมายของจอห์น ล็อค ที่อเนศ อากรณ์สุวรรณได้อธิบายไว้ว่าแนวคิดเรื่องประชาสังคมของล็อคเป็นผลมาจากความต้องการเสนอแนวคิดและตรรกะใหม่ว่าด้วยอำนาจการเมือง และคาดหวังว่าอำนาจการเมืองใหม่คืออำนาจของประชาสังคมที่เป็นอิสระและมีความสำคัญเหนือรัฐ ปฏิเสธการมีอำนาจสูงสุดของบุคคลหรือสถาบัน ประชาสังคมเป็นหนึ่งเดียวกัน มีเป้าหมายเพื่อความดีงามและผลประโยชน์ของส่วนรวม แนวคิดที่สอง คือแนวคิดเรื่องประชาสังคมของเฮเกล ที่เห็นว่าประชาสังคมเป็นพื้นที่เปิดของปัจเจกชน มีเป้าหมายเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว เป็นเรื่องเฉพาะไม่ใช่เป้าหมายของชุมชน⁴⁰ ที่ชนะเรื่องประชาสังคมของล็อคจากคำอธิบายของอเนศ จึงเห็นประชาสังคมเป็นสิ่งดีงาม มีไว้ควบคุมรัฐ มีเป้าหมายเพื่อประโยชน์ส่วนรวม และมีความเป็นการเมือง ในขณะที่ในทัศนะเฮเกลนั้น ประชาสังคมมีลักษณะเป็นปัจเจกและไม่ได้มีเป้าหมายเพื่อส่วนรวม

เมื่อวิเคราะห์ลักษณะของประชาสังคมญี่ปุ่นด้วยกรอบของล็อคและเฮเกลแล้วพบว่า ประชาสังคมญี่ปุ่นมีลักษณะแตกต่างหลากหลาย ไม่ได้เป็นหนึ่งเดียวกัน มีกลุ่มผลประโยชน์ที่ขัดแย้งกัน การที่ประชาสังคมในโอกินาวะออกมาประท้วงต่อต้านฐานทัพสหรัฐฯ ด้วยจำนวนผู้เข้าร่วมถึง 90,000 คน แต่ยังไม่สามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญทางนโยบายได้นั้น อาจจะอธิบายด้วยแนวคิดผลประโยชน์ของประชา

สังคมที่แตกต่างกัน และแนวคิดเรื่องความเป็นอื่น การถูกทำให้เป็นชายขอบได้ว่า แม้จำนวนชาวโอกินาวะผู้มาประท้วงจะมีจำนวนมาก แต่เมื่อเทียบกับปริมาณประชากรทั้งหมดของญี่ปุ่นแล้วก็ยังถือว่ามียังน้อย อีกทั้งยังเป็นประชาชนส่วนที่มีลักษณะแตกต่างจากประชาชนส่วนใหญ่ ในขณะที่เดียวกัน ผลประโยชน์แห่งชาติของญี่ปุ่น ก็วางอยู่บนความสัมพันธ์ในลักษณะที่เป็นพันธมิตรกับสหรัฐฯ และรู้ว่า การรักษาเสถียรภาพด้านความมั่นคงในภูมิภาคนี้ จำเป็นต้องมีฐานทัพสหรัฐฯ ทำให้การต่อต้านเพื่อต้องการให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางนโยบายในเรื่องฐานทัพอย่างสำคัญของชาวโอกินาวะจึงยากที่จะเป็นไปได้

อีกประเด็นหนึ่ง คือ การรวมตัวกันด้านรัฐของประชาสังคมโอกินาวะ ไม่ได้เกิดขึ้นจากกลุ่มผลประโยชน์ที่มีความเห็นและความต้องการตรงกันทุกเรื่อง แต่มีลักษณะของการมี "ศัตรู" ร่วมกันคือฐานทัพสหรัฐฯ เช่น การรวมตัวประท้วงของกรรมกรในยุคเรียกร้องสิทธิเหนือที่ดินไม่ได้เกิดขึ้นจากปัญหาที่ดิน แต่เป็นความต้องการเรียกร้องค่าแรงและสภาพการทำงานที่ดีขึ้นของเหล่ากรรมกรที่รับจ้างกองทัพสหรัฐฯ ทำงานก่อสร้างถนนหนทาง เป็นต้น⁴¹

ประชาสังคมของคนขายขอบมีแนวโน้มจะเป็นเหยื่อ หรือต้นทุนสำหรับแลกเปลี่ยนกับผลประโยชน์แห่งชาติของคนส่วนใหญ่ จากประวัติศาสตร์ประชาสังคมชาวโอกินาวะ พบว่าโอกินาวะถูกใช้เป็นเครื่องมือของรัฐที่สละเพื่อแลกเปลี่ยนกับผลประโยชน์ที่มากกว่าอยู่บ่อยครั้ง

40 อเนศ อากรณ์สุวรรณ, ประชาสังคม: พัฒนาการและนัยยะแห่งอนาคต, (กรุงเทพฯ: สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา, 2540), น. 9.

41 Miyume Tanji, "The Enduring Myth of an Okinawa Struggle," p. 112.

บรรณานุกรม

หนังสือ

เอกสารภาษาไทย

- ชูศักดิ์ ศุภวงค์. (2540). แนวคิด พัฒนาการและข้อพิจารณาเกี่ยวกับประชาสังคมไทย. กรุงเทพฯ: สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.
- ธเนศ อภรณ์สุวรรณ. (2540). ประชาสังคม: พัฒนาการและนัยยะแห่งอนาคต. กรุงเทพฯ: สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา
- อนเนก เหล่าธรรมทัศน์. (2540). อนุทินการเดินทางของความคิด: จากรัฐสู่อารยะสังคมและพลเมือง. กรุงเทพฯ: สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.

หนังสือและบทความ

- Benessaieh, Afef. (2003). Seven Theses on Global Society: A Review Essay. *Cultural Dynamics*, 15(1).
- Egami, Tokayoshi. (September, 1994). Politics in Okinawa since the Reversion of Sovereignty. *Asian Survey*, 34(9), pp. 828-840.
- Hayes, Louis D. (2001). *Introduction to Japanese Politics*. (3rd edition). New York: M.E. Sharpe.
- Hirata, Keiko. (2004). Civil Society and Japan's Dysfunctional Democracy. *Journal of Developing Societies*, 20(1-2), pp. 107-124.
- Inoue, Masamichi., Purves, John. and Selden, Mark. (February 7-13, 1998). US Bases, and the Security of Asia. *Economic and Political Weekly*, 33(6), pp. 264-266.
- Katzenstein, Peter J. and Shiraishi, Takashi. (2006). *Beyond Japan: The Dynamics of East Asian Regionalism*. Cornell University Press.
- Mann, Michael. (2000). The Dark Side of Democracy: The Modern Tradition of Ethnic and Political Cleansing. In Tarak Barkawi and Mark Laffey Boulder. (Eds.), *Democracy, Liberalism and War: Rethinking the Democratic Peace Debate*. Colorado: Lynne Rienner Press.
- McVeigh, Brian J. (1998). *The Nature of the Japanese State*. New York: Routledge.
- Miyagi Yasuhiro. (August 3, 2007). Okinawa and the Paradox of Public Opinion: Base Politics and Protest in Nago City, 1997-2007. *Japan Focus*. Retrieved on December 2011, from <http://www.japanfocus.org/~Miyume-TANJI/2490>
- Neary, Ian. (2003). State and Civil Society in Japan. *Asian Affairs*, 34(1), pp. 27-32.
- O'Connell, Brian. (2000). Civil Society: Definitions and Descriptions. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 29(3), pp. 471-478.
- Purves, John Michael. (2002). *Island of Military Bases: A Contemporary Political and Economic History of Okinawa*. Retrieved on December 2010, from <http://130.203.133.150/viewdoc/summary?doi=10.1.1.179.2222>
- Reimann, Kim D. (2003). *Going Global: The Use of International Politics and Norms in Lo-*

cal Environmental Movements in Japan. Paper in International Conference on Grassroots Environmental Movements in Japan and the United States. April 25-26.

- Schreurs, Miranda A. (2003). *Civil Society and Environmental Protection in Japan, Europe, and the US*. Paper in International Conference on Grassroots Environmental Movements in Japan and the United States. April 25-26.
- Schwartz, Frank J. and Pharr, Susan J. (Ed.). (2003). *The State of Civil Society in Japan*. New York: Cambridge University Press.
- Tanji, Miyume. (2003). *The Enduring Myth of an Okinawa Struggle*. A dissertation for the Degree of Doctor of Philosophy, Division of Arts, Murdoch University.
- Taylor, Jonathan S. (2008). *Anti-Military and Environmental Groups in Okinawa, Japan*. book chapter in P.P. Karan and U. Suganuma (eds), *Local Environmental Movements: A Comparative Study of the United States and Japan*. KY: University of Kentucky Press.
- Tester, Keith. (1992). *Civil Society*. London: Routledge.
- Yoshikazu, Makishi. (February 12, 2006). *US Dream Come True? The New Henoko Sea Base and Okinawan Resistance*. *Japan Focus*.

วิดีโอ

- 101 East-Okinawa: The Future of US Military Bases. (May 31, 2010). Retrieved on December 2010, from <http://www.youtube.com/watch?v=bB25TxdGmXI>
- Japan divided over relocation of US military base in Okinawa. (September 2, 2010). NHK. Retrieved on December 2010, from <http://www.youtube.com/watch?v=k7l8TY5QUDI>
- Japan, Okinawa differ on US military base relocation plan. (August 12, 2010). NHK. Retrieved on December 2010, from <http://www.youtube.com/watch?v=bL8zUa-cNKI>
- Okinawa and Obama. (April 26, 2010). (The Alyona Show) Retrieved on December 2010, from <http://www.youtube.com/watch?v=Dt1WeXETckk> and http://rt.com/About_Us/Programmes/The_Alyona_Show/2010-04-26/566488.html
- Okinawa fed up with the US military presence. (September 24, 2010). France 24. Retrieved on December 2010, from <http://www.france24.com/en/20100924-2010-09-24-1010-wb-en-reporters-japan-okinawa-us-military-bases>
- US, Japan agree to keep military base on Okinawa. (May 28, 2010). France 24. Retrieved on December 2010, from <http://www.youtube.com/watch?v=jQneCxL6bxE>
- Japanese Prime Minister Quits over U.S. base decision, funding scandals. (June 2, 2010). Bloomberg. Retrieved on December 2010, from <http://www.youtube.com/watch?v=IfWXjrM1bgY>
- Japanese want air base out of Okinawa. (April 27, 2010). Newsy. Retrieved on December 2010, from <http://www.youtube.com/watch?v=hH4paEyPrfs>
- Massive protest against US base in Okinawa, Japan. (April 26, 2010). Press TV. Retrieved on December 2010, from <http://www.youtube.com/watch?v=VTHUixDyS9s>

หนังสือพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

Change in U.S. focus evident / Influence of East Asia on world affairs more important than ever. (February 15, 2009)

Decision on Futenma relocation unlikely until at least 2011. (August 22, 2010). Yomiuri.

Deterrence part of Futenma issue. (February 5, 2010)

DPJ pushes single runway for Henoko. (July 16, 2010). Kyodo News

Kan hints at not finalizing Futenma relocation plan soon. (August 3, 2010). Mainichi.

Gov't urged to take steps toward reducing Okinawa's U.S. base burden. (July 3, 2010). Mainichi.

Futenma relocation remains sticky issue. (August 3, 2010). Yomiuri.

Futenma and the weight of a promise. Yomiuri (Dec. 11, 2009)

Japan Begins U.S. Base "Pre-survey" against Local Opposition. (May 27, 2007). Asahi

Japan, U.S. work out report on how to build base relocation facility. (August 29, 2010). Mainichi.

Japan, U.S. stay split over flight route for base relocation site. (August 27, 2010). Mainichi.

Maehara says gov't should take note of Okinawa's wishes. (August 1, 2010). Mainichi.

Move Futenma Base, Move U.S. Marines. (August 4, 2010). Yomiuri

Okinawa governor says relocation of Futenma base to Nago unacceptable. (August 12, 2010). Mainichi.

Opposition to Futenma move won't go away. (October 19, 2009). Japan Times.

Okinawa hears Futenma accord / Prefecture says pact unacceptable, wants explanation for Nago residents Yomiuri. (August 13, 2010).

Tokunoshima transfer 'goo costly'. (July 21, 2010). Yomiuri.

Window on Washington/ Putting 1 Okinawa air base in perspective. (February 5, 2010). Yomiuri